

הלכות שבת סימן יב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לח]

ועין לעיל פסעיף-קטן (כו⁴⁰).

גוזה, הביא לקמן (סי' שמ ס"ק ה) אף את שיטת רש"י ששיעור המלאכה הוא בכדי שיוכל לטוות ממנו חוט של שני טפחים. [ושיעורן של מלאכת מלבן ומלאכת גוזה שוה, כמבואר בגמ' (שבת עט, א) ובתוספתא (שבת פ"ט) ששיעורן כמלוא רוחב הסיט כפול].

(44) בטעם הדבר שכיבוס בגדים אינו אלא תולדת מלבן, בעוד שכיבוס צמר או פשתן נחשב אב מלאכה, כתב בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' קסח) שבין שכבר נעשו בבגד מלאכות המאוחרות בסדר המלאכות ל'מלבן', כגון ניפוח צביעה טויה וכו', אין כיבוס נחשב אלא כתולדה.

(45) ובטעם הדבר שאין אומרים 'שרייתו זהו כיבוס' בעור, אף שלאחר שיהיה העור שרוי במים זמן רב ודאי שיתלבן, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' לו) שהואיל ואין המים חדרים לתוך העור אלא לאחר זמן ממושך, אין זה בגדר מלאכת כיבוס, והגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ג ס"ק א) הסתפק בטעם הדבר, אם משום שעור אינו בולע מים כבגד, ולכן אין שרייתו נחשבת ככיבוס, או משום שאין העור מתנקה על ידי השרייתו כשם שמתנקה הבגד בשרייה.

ושריית עור בנוול המיועד לניקוי, כגון לשרותו במים עם אקונומיקה וכדו', דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת ח"א בירורי הלכה סי' ה) שדינה ככיבוס, שאף על פי שאין העור מתנקה על ידי שרייה במים, מ"מ מתנקה הוא על ידי שרייתו בחומר ניקוי, וכן דעת הגר"ש וואזנר והגר"נ קרליץ (שם).

[משנ"ב ס"ק מ]

לשכשכ⁴⁶.

(46) ונעלים התפורות בחוטים, הסתפק בספר פקדתי אלעזר (ס"ט) אם רשאי לשכשכן במים. [וראה קצות השלחן סי' קטו בדה"ש ס"ק לו, ששי"כ פט"ו סי"ח ומ, וארחות שבת ח"א פ"ג סט"ו ול].

[משנ"ב ס"ק לט]

וזרק עליו מים כדי שתתלבן⁴¹, גם זה הוא ככלל מלבן⁴². ושיעורו - בחוט שהוא ארץ ארבעה טפחים⁴³ וכו', הרי תולדת מלבן וחיוב⁴⁴ וכו', עד שיהיה פחים גמור⁴⁵.

(41) ואף להניח בגד רטוב כנגד המדורה במקום שהיד סולדת בו, כתב לעיל (סי' שא ס"ק קסט) שיש בכך משום איסור מלבן. ויע"ש שיש בכך אף משום איסור מבשל, ומשום איסור מראית העין שלא יחשדוהו שכיבסו בשבת, והוסיף, שאם שוטחו כנגד המדורה אסור אף במקום שאין היד סולדת, משום מראית העין. ולא רק בגדי פשתן שהורק להניחם בתנור להתלבן, אלא אף להניח בגדי צמר רטובים סמוך למדורה, כתב בביה"ל לעיל (סי' שא סמ"ו ד"ה בגדים) בשם הפמ"ג (שם משב"ז ס"ק כט) שאסור משום מלבן.

ולבין הבגד על ידי הנחתו בחמה, כתב המג"א לעיל (סי' שא ס"ק נו) שאינו אסור אלא במקום שהיד סולדת, שכן אין הבגד מתלבן אלא במקום שאפשר לבשל. ותמה על דבריו הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פט"ו הע' לא), שהרי דבר הנראה לעינים הוא שבגד מתלבן על ידי החמה גם בחום שאין היד סולדת בו.

(42) ולהניח אבקת טלק על בגד שהתלכלך כדי לספוג את השומן, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פט"ו סכ"ד) שאסור משום מלבן, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ד תשובה ב), אך הסתפק אם יש בזה משום חיוב חטאת.

(43) זו דעת הרמב"ם (פי"ט מהל' שבת ה"י), אמנם לענין מלאכת

פח באר הגולה

הלכות שבת סימן שב

א' בצפרון מנצל, בין חדש בין יסון. מפני שקולף (י) העור והוי ממהק: ט (לט) *ממחר ס' זכרים ציד וקבוצה ט"ו וראש כסוף פח לתן מים על-גבי מנצל (מ) לשכשכו, *אכל לכבסו, דהינו (מא) שמשפשו צדו

באר היטב

(י) העור. מהר"ל נהי מקום מנצלי כבול העשוי לפני בהכ"נ ונהי עב ורחב לגר בו השולים מהשט, ונהי"ח מחסיר, עמ"א וט"ו:

באר הלכה

השמיטה הרי"ף והפוסקים, שמש מנה דביל גוגי אין מנדין, עד כאן לשונו, עין שם. והנה כל דבריו לשיטת רבנו פרץ, אבל כל עקר דינו של רבנו פרץ לא בריןא בל"ף, ולא הביאותו לשלחן ערוך רק בשם יש אומרים, ולשאר פוסקים אפשר דבריו לאו גס"ב כהכל"ב. וראיתי שהשיג על הכל"ב וכתב: ומה דר"ל, הלא רש"י פרש דטעם הברכה משום דבר ממהק, ורפי זה בודאי אפילו בטיט לח אסור, שקולף העור והוי ממהק, ואיך הוא מפרש הלא מפרש רש"י ולחמיר מה שצטור לפרש רש"י וכל הפוסקים? עד כאן לשונו. ובחנם הרעיש עליו, דמקמ"ס משמע נמי שאינו מפרש טעם האסור משום ממהק, אלא בדין כבסו ולבדן שמתקן את הבגד והעור ולא בדין ממהק וכל דבריהם אמר שפיר מה שכלל הברכה טיט שעל גבי מנצלו ועל גבי בגדו בתרא מחמתו, ואפילו לרש"י ודבר הפוסקים שהעתיקו הטעם דממהק, נאכל לומר גס"ב דטעם זה לא שרף פי אם בטיט נכש דבשי לגר בחוק וכו' לידי קלות העור, מה שאין פן בלח. ואחר כך מצאתי בענין טעם במאירי בדבריו שכתב דבגד שצריך גרידה וכפוף לא מהני לה אין גורדין במנצל תש, וכל שכן במנצל לן שהוא קולפו מתחלה ונמצא ממהק, עין שם. ורי אף דהאמרי סבירא לה גס"ב הטעם כפרוש רש"י, אפילו הכי לדינא סבירא לה גס"ב כהכל"ב, ולש לקמן על דבריהם היבא דיש עוד צד להתיר, כגון בקנות בנחת או בכתל, אפילו לדעת המחמירין: *מקור. עין משנה ברורה שכתבו דמה שנוהגין שפניחין חסידים שפשו בחפה וכו' שם זה הוא בכלל מלפן, פן כבסו תפארת ישראל. והנה לכאורה יש סתירה לזה ממה דאיתא במשנה שבת קמו: מי שנשרו כליו במים שוטין בחפה אכל לא כנגד העם, ואפילו האוסרין שם לא אסרו אלא משום מראית העין ולא אסרו משום דמתלבן עליהו זה, ואף דאינו מתלבן שיתלבן רק שיתגב, מכל מקום פסק ר"ש הוא. ודחק לומר דהמשנה אגרי דוקא בכלים שאינם של פשתן, דהמשנה סתמא קאמר, והנה אפשר לומר דלא הוי לבן עליהו אלא בכלי פשתן חדשים שדרך לבדן באופן זה, אבל בבגדים ישנים אף שהם של פשתן אין דרך לבדן באופן זה פי אם עליהו בקיפה וסחיתה. אבל לפי זה, אם כן אפילו בשווא מנגב סמוך לאש לא יאזר בו משום לבדן פי אם בבגדים, דבאופן זה מבר' ואינו של פשתן משקלכגוי והנזכר בשבת י"ז ע"ב במשנה, עין שם ברש"י, ובמדרש סוף פרק תולין והתבאר דבריו לציל בסימן שא עקף בו, עין שם. ומשום דאף בלשנים כשהוא מנגבן סמוך לאש יש בו משום לבדן גס"ב, דאינו מתלבן שם כלל בין ישנים לחדשים, וצריך עיון קצת. מכל מקום בענין סעודת נראה דהר"ן עם התפארת ישראל, פירן דהוא עשוי להתלבן עליהו שכלה זו, ועל פירוש צריך למצן המשנה כמו שכתבנו. ודע עוד, דאיתא בירושלמי פרק כלל גדול על המשנה הקלפן: רב כהן בשם רבנן דקיסרין, אמנאטין סב משה מלפן, וצין שם בקרפוצה שלא פרש בו כלום. והאיר ה' עני ומצאתי בערוך ערך 'אמנאטון' זה לשונו: במדרש שירי-שירים בפסוק 'נפת תטפנה', צא ולמד מן אמנאטון הנה שאינו מתגנץ אלא באר, פירוש, בלשון תני ורמזי מין אכן הפסוק והנהגת לבדן, ובהיותה ללכלכת מנהגין אותה באר, עד כאן לשון הערוך. והשתא מה פלוגתא דברי ירושלמי, דאשמועינן רב פה דמה שצמחים אותה באר הוא בכלל לבדן וכן שאר דברים שצמחים ומהבגדים עליהו מים, פן זה עליהו האש. והנה מן הירושלמי טעם גס"ב סתמא לרברי תפארת ישראל הנ"ל: *אכל לכבסו, דהינו שמשפשו. דין זה דכבסו כמנצל לא הוי כי אם על ידי שפשוף, הוא מפה שאמר רבא בנכחים [דף ער]: כל פבוס דלית בה פספוס לא שמה פבוס, והא דאמר רב חייא בר אשי: הוי קאימא קשה דרב ולשכשי לה מסאנה? שכתוב אין כסבוס לא וכן נראה עקר התקרא בזה, כמובא בשאלות, דהא קאי על דברי רבא דאינו אסור אלא בכסבוס וכו', עין שם, ופרש רש"י: פספוס הוי שמשפשו צדו על צדו כדרך המכבסין, והוא בבית יוסף, וכן סתם כאן בשלחן ערוך. וצריך עיון, דמהר"ף והרא"ש והרמב"ם משמע דכבסו בלא שפשוף גס"ב אסור, דהרי"ף כדרך תולין לא הביא כלל מימרא דרבא וכל פבוס דלית בה כסבוס לא שמה פבוס, והשתיה סתמא אידך מימרא דרבא הנזכר שם בסוף הסוגיא דכבסו כמנצל אסור, וכן הרא"ש, וקושטע דכל פבוס אסור אף בלא שפשוף, וכן הרמב"ם כפרק בא לא תפיד כלל שלא יאזר פי אם בכסבוס, פי אם סתם וכתב דמנצל אסור לכבסו. אמנם דבריהם צריך באור, דהא מפורא דנכחים לכאורה משמע בהדיא דכבסו בלא פספוס לאו פלוגתא הוא, ולא מצויה שחור רבא מזה, והנהגה דעתי בזה, דהנה דעת הרמב"ם מלבד זה צריך באור, דהנה בסוגיא דנכחים שם משמע דבעוד קשה אי בר פבוס הוא, תלוי במחלוקת רבנן ובאחרים, והרמב"ם פסק שם בהלכות מנצחין פבוס, דקשין לאו בר פבוס הוא ויצי גרידה בדם חסאת, וקאן בהלכות שבת סתם דבריו ומשמע דאין חילוק בין רבי ורש"י, וכבר עמד בזה הלחמ"שנה: ועוד משמע בהדיא מדבריו דאף בקשין יש בו אסור כבוס, דכתב מנצל וסגול, וסגול קשה הוא, כפרוש רש"י בריש פירק מנצחין, ואם כן הרמב"ם סותר לדברי עצמו. על כן נראה לה באור הנכבס"ם הדיא דין זה דכבסו כמנצל אסור כפרק כב בין השבחים, ומשמע דסובר דהוא אסור דרבנן, ומפרש דמימרא דרבא וכל פבוס דלית בה פספוס לא שמה פבוס, לפי המסנה הנהגה לענין כבוס

שער הציור

(מח) כן מוכח מש"ז: (מט) רב"ם פרק ט הלכה י: (י) כן כתב בפסר תפארת ישראל. וצין בבאר הלכה: (נא) זכרים ציד, וקעתיקוהו רש"י ופסר ראשונים: (נב) שאלות פורשת מעט: (נז) כן פקדו כל הפוסקים, ולפלא על הרמב"ם שלא העתיק בהלכות שבת מימרא דרבא וצדק סוחר למים חבי, וצריך עיון: (נד) ספר התרומה ואור דריש ועוד כמה פוסקים: (נז) הרא"ש: (נז) רש"י וקשיתו: (ז) טור בשם רבנו הם: (מ) ספר יראים להרא"ם: (טז) קמ"ב עמוד ב במשנה: (ב) רש"י בנכחים הנ"ל:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

במנעל אפלו אסורא ליכא, רעץ בבאור הלכה שבאנו דמשמע מדעת הרבה פוסקים דאסורא איכא אפלו בכבוס בעלמא, ואינו מתיר רק בשקטוף בלבד, אף בכלי עץ, לכלי עלמא אין בו שום חשש בכבוס⁴⁷. רעץ מה שכתבנו לקמה בסעיף קטן נא: (מב) אסור, והיובא נמי איכא, (סא) רכבוס שקף אף בעורות: (מג) לקלוף, אפלו (סג) רץ בעלמא: (מד) לשקשכו, פריש, שאסור (סד) לתן עליו מים כלל ואפלו מינעטים: (מה) דוהו כבוסו, ריעה לומר, בגד שריתו

דאָרױטאָן קימב דרם חשאת שׂם, אָבל מדרבנן אסור אף בלא בכסוס, וְצֵא לֹא זָה
מֵהָא דְמִכְיָא הִבְרָא שֶׁם סִטּוֹן הַסְנֵינָא: דְּרֵשׁ רַבָּא, סָמַר לְכַסֵּס מִנְעַל בְּשִׁמָּה;
אָמַר לֶה רַב פֶּפֶא: וְהָא אָמַר רַב חֵיָא בְּרַ אֲשֵׁי, וְזִמְנִין סְנֵינֵין הוּי קִאִימָנָה קִמָּה
דְּרַב וְשִׁקְשִׁיכִי לֶה קִסְאֵינִי בְּטֵינָה? שְׁכִשְׁוֹן אֵין בְּפִסּוֹם לֹא [זֶן] הוּא בְּנִתְסִינֵי וְזֶן
הוּא בְּרִינִי וְרֵא"ש וְזֶן מִשְׁמַע מִפְּשִׁטִּית הַסְנֵינֵין]: דְּדַר אַהֲרֵי רַבָּא אֲמַרְרָא עֲלֶיהָ
דְּרֵשׁ: דְּכִרִים שְׁאֲמַרְרֵי לִפְנֵימִים שִׁטִּית חֵי בְּדִי. בְּרֵם כֶּן אָמְרוּ: שְׁכִשְׁוֹן סָמַר
כְּפִסּוֹ אָסוֹר. וְקִלְשׁוֹן הוּא מִשְׁמַע דְּסָטֵם בְּפִסּוֹם אָסוֹר אף בְּלֹא כְּפִסּוֹם, וְזֶם אֵין
שִׁלְקָא דַּעְתָּה לְהַחִיר לְמַחְזֵלָה, עַל־בִּרְתָּהּ חֵינֵי בְּלֹא כְּפִסּוֹם, דְּבַכְסִּסוֹס אֵין
סָבָר לְהַחִיר, דְּסָטֵם מִנְעַל הוּא בִּין דָּף וְכִין קִשְׁהָ, וְכִמּוֹ שְׁבִנְאָר לְהֵלֵן, וְכִפֵּר

[illegible]

בדוא אין סבא' להחיר כסכוס לכלי עלמא, ורבא היה אלל לשמעא דאמר לשכשוך אין כסכוס לא, ויטשע דאינו אסור אלא בכסכוס, ואמר לו רב פפא ונדאיתא במשנה 'נותן עליו מים עד שתכלה', אבל בבוס בינים משמע דאסור הו ביד, ואינו מר כי אם שכשוך בעלמא, אבל בבוס אסור על-דל' פנים מרר כסכוס, דאסור דרבנן; וש אף בלא כסכוס, והנדרע דאינו חושש הרי"ף להביא וקמו' דמשמע מדברי רבא ורב פפא דלא חלקו בה; וגם, דאי לא הכי הוי לה גס' בן אפלו סנדל שהיא קשה, ש'שכשוך מרר וכבוס סד'רבנן, וכן 'רמא' דלוקר בין דף וקשת, ונהני כבירנו דאסור דרבנן; וש אפלו בכשה. וכן דתגמרינא; אי צד'שין פאחורים, ויטשע דלרבנן מרר בקשין אפלו כסכוס, הנהי' לה לענין כבוס דרם חשאת, וממילא היכא דלית בו כבוס מדאורייתא, כגון כבוס בפי אכל לפי המסקנא דהוכיח לה רב פפא דכבוס בלא כסכוס, אף דלא שמה כב' אסור מדרבנן, ונהלל לומר דכל זה נקלל כמה שהשיב רבא: דברים שאמרתי לה הוי אמינא מלתא דחרי, דלפי המסקנא חור רבא גס ממה דאמר בריש חסוניא ש'שכשוך אין כבוס לא, וש ככבוס אסור דאורייתא גס'פן, וגם על זה אמר 'הרב' החר פי אם ש'שכשוך לבד, מה שאין כן בבגד, דאפלו בש'שכשוך בעלמא וש אסור דמרי' דרבנן; שבתין, משום ש'נצה לכלל גס' כנגד' שהוא קשה, ובו לית בה פנים אסור דרבנן, ורמאן, דאי לא הכי הוי לו לרבא לתרץ פ'מרי' אפי' אדם בכלל כב אית ד ש'שאר עליו בצירף עינו, ולפי' כבירנו ניהא פשוטות, ויטל דף קמב צ"ב ד"ה נותן משמע, דהקשין אפלו אסור דרבנן לכא. ויטל מ' ולא חלקו בזה, ועוד, ודעת השאלות בפרש' מציע סימן קכח דיש אסור כבי' בקבאר הלכה ש'שכבנו דמשמע מרצת הרבה פוסקים דאסור דרבנן וש אף בלא המחבר 'שמשמשן זה על זה', ותפתיק זאת מפרש רש"י בובחים ש'שפרש' בן היטב במים את מקום החלקות ומדיחו ש'הא נק', גס'כן בקלל ש'שפתי' הוא, ודעת אחרים, והקשה לא ש'ך לשפשוך צדו על צדו; ובשאלות פרש' מציע וטין צריך צדו זה על זה ודא נחנה בספר חעמק שאלה הביא הגרסא בכתובת אברה אולם על-ידי מים, ודא לשון פאריס דיינע, ש'מחלה גס'פן דגרסא אפ' כן זהו בכלל ש'שפשוך, ונהני הרבה פוסקים כמה ש'שכבנו בענין זה ובמאמר ר' ראשונים אסור כבוס אף בלי ש'שפשוך: * אסור. עין במשנה בנדרה חייבא וג' הסוס' הבגד עד שיוציא את המים שבו הרי זה חסב, ש'שפשוך מצד' כבוס לשונו. ועין במגיד' משנה דמקורו הוא משבת קכ"ח, ויטשע דהוא מפרש קשה' אדם ש'שפה על הרקב'ם, פין דחסיסה הוא חולצה' דכבוס, וכבוס דלא ש'ך בע' דיצא לו ל'הרמב"ם' זה ממה דאמרו רבא ורב יוסף פסוגיא הנ"ל: אין חסיסה בפי במשנה ו'בחים צ"ב צפוד ב, דאסור הבגד ונחת' השק' טענין כבוס, ואפלו אית' צ"ד שם וינדרע דשם שק כולל אף דבר העשוי משער השונים ותפשים, ונדאיתא ושל-כרדן משום דאסור אפ' מקרי דבר קשה לדברי הכל ויש בו כבוס, ויטשע דחסיסה לא ש'ך אלא דבר שהוא פי ביהר, וממילא הוא חולצה' בעור הר'ה, ו'מדיחו' בנדרה אסורא, וגם בדברי הרמב"ם' ניהא מה ש'שפשוך השק' דעבור דחסיסה לא ש'ך בה כדאורייתא, ובבגד דאסור ל'פן עליו מים, דקאמר שם הגמ' אמר דחייבא גמי' יש בזה, ובהכי מסלק קשה' הנשמת'אדם שם, עיי"ש. היצא אכל חסיסה לא ש'ך בנדרהו מדאורייתא לדעת הרמב"ם פי אם מדרבנן, וכן סת' לי אסוגא דשבת' נ' צמוד ב, דמשמע שם דניהי כולל לכלי עלמא לת' השערות עם מים, ואפא' לא אסור משום כבוס, ושל-כרדן דסבירא לה לטעמא לחלק ב' ואם-כן מאי קמקשה הגמרא ב'ף קכח 'ותפוק לה משום חסיסה', קא חסיסה מה דמשני הגמרא אין חסיסה בשער', והנינו משום דהוא מחבר לגוף האשה לאוקמי דוקא באפ' זה, וצריך עיין: * ש'שע' עליו ל'כרדן. הנה משפא' דאמרין בה פירו' זהו כבוס, וכן באורי המגד'אברהם, אולם בספר מוספת'שכב'א

(סל) בן מויכח שם בגמרא: (סג) רש"י בשבת הנ"ל, וכל-שכן מ"דגלים וצואה: (סד) מגן-אברהם, וכן מויכח מה'שלחן-ערוך:

הלכות שבת סימן שבע

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מא]

לשפשפם במים. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת שם ס"ו) שדינם כבגדים העשויים מעור, ואסור לשפשפם אלא רק לרחצם תחת זרם מים.

ולענין השימוש בכפפות גומי בשעת הדחת הכלים, דעת הגר"צ קרליץ (ארחות שבת פי"ג ס"ו) שאין בכך איסור, שכיון שאין כוונת המשתמש בהן לכבסן, אין פעולה זו נחשבת כמלאכת כיבוס. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' כג) הסתפק בדין זה, וכתב שאשה שיש לה פצעים בידיה יכולה להקל ולהשתמש בכפפות אלו, אך תוהר שלא לנקותן לאחר השימוש על ידי שפשוף זו בזו.

ולענין שריית עדשות מנע רכות בתמיסה, כתב הגר"ש אלישיב (ארחות שבת בירורי הלכה סי' ה) שכיון שהן בולעות מים יותר מהעור, יש להסתפק אם דינן כעור או כבגד, ולפיכך אסור להשרותן בתמיסה המנקה אותן, או לנקותן על ידי שפשוף. שכן אופני כיבוס אלו אסורים אף בעור [ראה מה שכתבנו לעיל (סי' לט) לענין שריית עור בחומר מנקה], אולם אם העדשות נקיות לגמרי, כגון שניקו אותן בערב שבת, מותר להשרותן בחומר שאינו מנקה אותן אלא רק שומר על לחותן, שכיון ששפק אם דינן כבגד, ויתכן שאף בבגד אין איסור כיבוס כשהוא נקי לגמרי [ראה מה שכתבנו להלן (סי' מח)], אפשר לסמוך על דעת הסוברים שבבגד נקי אין אומרים 'שרייתו זהו כיבוס', וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' נה), ובארחות שבת שם, וכן דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ג ס"ק א).

ולרחוץ נייר, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ב סי' ע) שלא שייך בו כיבוס, שכן אין הוא מתלבן במים אלא מתקלקל, וכן דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני שם).

וניקוי גוף האדם, כתב השבלי הלקט (סי' קי) שאין בו משום איסור מלבן. מאידך, בספר טל אורות (סוף מלאכת מלבן) כתב שמדברי המרדכי (שבת סי' שג) והשלטי הגיבורים שם (אות א) נראה שאיסור מלבן נוהג אף בניקוי גוף האדם או בעלי חיים. ולמעשה, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"א סי' קלג) שבניקוי הגוף אין משום מלבן, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' קד), וכן דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני שם). [ויש לעיין מדברי הביה"ל ד"ה אסור].

ואינו מותר רק בשפשוף בלבד, אף בכלי עץ, לכלי עץ אף בו שום חשש כבוס⁴⁷.

47 ובגדים שאינם ארוגים, העשויים מניילון או מחומר סינטטי אחר, כגון סדין או מפת ניילון, כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' עו) שמעיקר הדין אין בהם כיבוס, הואיל ואין הנחלים נבלעים בהם. אולם כיון שאין דין זה מפורש בקדמונים [שכן חומרים אלו לא היו בדורות שלפנינו], מן הראוי להחמיר ולהנהיג בהם כדין עורות. ודעת הגר"ש אויערבך (ש"ש"כ פט"ו הע' כד), שמספק יש להחמיר ולהנהיג בבגדים אלו כעורות, לפי ששפק דאורייתא הוא. וכן דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת ח"א פי"ג הע' ו), והגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ג ס"ק א).

מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' לו) צידד שדינם של בגדים אלו חומר משל עורות, שכיון שעשויים הם מחומרים סינטיים, אין להכלוק חוץ לתוכם בשם שחודר הוא לעורות, והרי הם מתקנים אף על ידי שרייה במים, ונשאר בצ"ע. אכן, במקום אחר כתב (ארחות שבת בירורי הלכה סי' ה) שנראה יותר שאין בבגדים אלו כיבוס כלל, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ד תשובה ו) שבגד העשוי מניילון הרי הוא בכלי עץ, ואין בו דין כיבוס כלל.

ובגדים הארוגים מחוטי ניילון, כתב הגר"ש אויערבך (שולחן שלמה בשולי הנליון הע' יט) שכיון שהמים חודרים בין נקבי האריגה, דינם כשאר בגדים, ושרייתם זהו כיבוסם. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (שם) ובשו"ת אור לציון (שם), וכן דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני שם).

ומוציא או פיטמה של בקבוק העשויים מגומי, שנפל על הקרקע ונתלכלכו, כתב הגר"ש אויערבך (מאור השבת ח"א מכתב ג אות ב, וראה ארחות שבת ח"א פי"ג ס"ו) שמותר לרוחצם ולשפשפם, שכן אין כוונת הרוחץ לכבסם מהלכלוך הבלוע בהם, אלא רק לשוטפם מהלכלוך המונח על גביהם. וכן דעת הגר"צ קרליץ (ארחות שבת שם), אולם מטעם אחר, שכיון שמוציא ופיטמה דומים לכלי, ואף אינם בולעים מים, לא נוהג בהם כיבוס, ואין דינם כמפה או סדין ניילון שיש להם צורת ידיעה ואסור

